

УТВЪРДИЛ:

Дата: 18.03.2025г.

Проф. д-р Бойчо Ланджов, дм

РЕКТОР НА МУ - СОФИЯ

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ЗА СПЕЦИАЛНОСТ

ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

2025г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Наименование на специалността: **Икономика на здравеопазването**

1.2. Дефиниция на специалността:

Икономиката на здравеопазването е специалност, която изучава приложението на общата икономическа теория към проблемите и явленията, свързани със здравето и здравеопазването. Икономиката на здравеопазването следва да се разглежда в два аспекта: в широк смисъл като отраслова икономика – обект на нейното познание са особеностите на действията на икономическите закони върху сферата на здравеопазването, в по-тесен смисъл като приложен вид знания, който включва в себе си комплекс от икономически въпроси от областта на организацията на здравеопазването, в която влизат: икономическата обосновка на вътрешната структура и на материално-техническата база на здравеопазването, подготовка на кадрите, организация на труда, планиране и финансиране на здравеопазването, система на работната заплата, пазар на здравната помощ, здравно осигуряване и др. Икономическите анализи в здравеопазването са важен елемент на икономическия анализ, тъй като служат за вземане на обосновани управленски решения, по-ефективно използване на ресурсите, търсене на възможности за нарастване на приходите, а също така помагат за адекватни решения на отговорните институции в областта на здравеопазването.

1.3. Професионална квалификация на лицата, които имат право да се обучават по специалността: **лица с професионална квалификация „лекар“ или лица с висше немедицинско образование**

1.4. Продължителност на обучението: **2 (две) години**

2. Учебен план (наименование на модулите/разделите и тяхната продължителност)

Един присъствен ден теоретично обучение включва 8 академични часа дневно, един присъствен ден практическо обучение включва 8 академични часа.

Модул	Продължителност (в месеци)
Теоретично обучение (провежда се под формата на лекции, консултации) и самоподготовка	Общо 22, от тях: 3 месеца присъствено теоретично обучение и 19 месеца самоподготовка

1. Въведение. Цел, задачи, структура и функции на здравната система.	Общо 12, от тях: 2 месеца присъствено теоретично обучение и 10 месеца самоподготовка
2. Обща икономическа теория и икономика на здравеопазването	
3. Системи на здравеопазване	
4. Управление на здравната система	Общо 10, от тях: 1 месец присъствено теоретично обучение и 9 месеца самоподготовка
5. Икономически анализи и икономическа оценка на лечебните и здравни заведения	
Практическо обучение (осъществява се под формата на семинари* и дискусии по предварително зададени теми за всеки модул от теоретичното обучение, разработване на курсови работи по предварително зададени теми от определени модули и разработване на индивидуална теза на специализанта**) и самоподготовка	Общо 2, от тях: 1 месец присъствено теоретично обучение и 1 месец самоподготовка

* На **семинарите** се разискват актуални за здравеопазването проблеми; анализира се спецификата на финансовото управление на здравеопазването и стратегиите за постигане на положителни финансови резултати; обсъждат се разработените бизнес планове, програми и икономически анализи; решават се разнообразни казуси и задачи, използвайки основните икономически показатели;

** Индивидуалната теза на специализанта трябва да е в обем 30-40 стр. и да отговаря на следните изисквания:

- да третира актуален за здравеопазването икономически проблем;
- да има ясно поставена цел и същата да бъде постигната в предлаганата разработка;

- да бъде предоставена в срок до 20 април/ноември съответно за майска/декемврийска сесия на хартиен и електронен носител на председателя на държавната изпитна комисия с цел запознаване на комисията с разработката и дискутирането ѝ по време на практическата част от държавния изпит;

- да бъде във вид, позволяващ архивирането ѝ.

2.1. Учебна програма

2.1.1. Теоретична част

1. ОБЩА ИКОНОМИЧЕСКА ТЕОРИЯ

1.1. Същност, предмет и методология на икономическата теория.

1.2. Основни икономически понятия и категории. Основни икономически закони.

1.3. Основни икономически школи.

1.4. Пазарна система: търсене, предлагане, пазарно равновесие, еластичност на търсенето и на предлагането.

1.5. Ролята на държавата в стопанската дейност.

1.6. Макроикономическа политика: цели, проблеми, инструменти, измерване на макроикономическата активност.

2. ИКОНОМИКА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

2.1. Икономическият начин на мислене в здравеопазването.

2.2. Особенности на икономиката на здравеопазването като самостоятелна научна дисциплина.

2.3. Търсене и предлагане в здравеопазването. Специфични особености на пазара в здравеопазването.

2.4. Ресурси на здравеопазването. Икономически потенциал.

2.5. Институция в здравеопазването. Институционално развитие.

2.6. Финансиране на здравеопазването. Основни източници, начини и модели на финансиране.

2.7. Финансиране и заплащане на различните видове изпълнители на медицинска помощ

2.8. Заплащане на труда в здравеопазването

2.9. Здравно осигуряване. Системи на здравно осигуряване.

3. СИСТЕМИ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

3.1. Структура и функции на здравната система. Класификации на здравната система.

3.2. Системи на публично здравеопазване

3.3. Социално-осигурителни здравни системи

3.4. Частно-застрахователни системи

3.5. Здравната система в България – организация и управление, финансиране, предоставяне на здравни услуги

3.6. Изучаване на общественото здраве и неговата връзка с икономиката на здравеопазването.

3.7. Методи за изучаване здравето на населението. Позитивни и негативни показатели за здравен статус.

3.8. Демографски показатели като елемент в дейността на здравната система.

4. УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНАТА СИСТЕМА

4.1. Същност и теории за управлението.

- 4.2. Икономически проблеми, свързани с управлението на човешките ресурси, материалните ресурси и лечебния процес.
- 4.3. Икономически проблеми, свързани с управлението на здравно-профилактични програми.
- 4.4. Икономически проблеми, свързани със здравноосигурителната система и договорния процес.
- 4.5. Стратегически мениджмънт в здравеопазването, стратегическо и бизнес планиране, оперативно планиране.
- 4.6. Бизнес план и неговото приложение в здравния мениджмънт.
- 4.7. Прогноза, програма, проект – място и роля в развитието на здравеопазването.
- 4.8. Финансов мениджмънт на здравните организации.
- 4.9. Здравна политика и здравно-политически анализи.

5. ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗИ И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА НА ЛЕЧЕБНИТЕ И ЗДРАВНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ

- 5.1. Икономически анализ в здравеопазването – видове. Показатели за икономически анализ.
- 5.2. Ефективност на здравеопазването – същност и видове. Методи за измерване на ефективността в здравеопазването.
- 5.3. Методи за калкулиране на себестойността на здравните и медицински услуги. Методи за определяне на цени в здравния сектор.
- 5.4. Методи за икономическа оценка
- 5.5. Финансов анализ на лечебните и здравни заведения. Показатели и методи за комплексна оценка на финансовата стабилност.
- 5.6. Оценка на здравните технологии. Видове здравни технологии. Същност и цел на ОЗТ. Обект и субект на ОЗТ. Предназначение на ОЗТ. Видове резултати от ОЗТ. Приложение на резултатите от ОЗТ.
- 5.7. Оценка на здравните технологии в България. Нормативна регламентация и организация, основни изисквания и процедури на ОЗТ. Основни съставни части на ОЗТ.

3. Минимален задължителен брой практически дейности (разработки)

Разработки	Брой
Разработване на курсова работа за раздел „Обща икономическа теория“ от модул „Обща икономическа теория и икономика на здравеопазването“	1
Разработване на курсова работа или разработване на SWOT анализ, или Portfolio Analysis за раздел „Икономика на здравеопазването“ от модул „Обща икономическа теория и икономика на здравеопазването“	1
Разработване на курсова работа за модул „Системи на здравеопазване“	1
Разработване на курсова работа за модул „Управление на здравната система“ и/или разработване на стратегия, и/или бизнес план, решаване на практически задачи	1
Разработване на курсова работа за модул „Икономически анализи и икономическа оценка на лечебните и здравни заведения“	1

4. Задължителни колоквиуми

1. Обща икономическа теория – класическа икономическа теория и съвременни икономически учения
2. Икономика на здравеопазването – предмет и метод; форми на финансиране – източници на средства и начини на тяхното разпределение; икономическо управление на здравеопазването
3. Системи на здравеопазване – цел, задачи, структура и функции
4. Управление на здравната система
5. Икономически анализи и икономическа оценка на лечебните и здравни заведения

5. Знания, умения и компетентности, които специализантът следва да придобие

Специализантите следва да придобият:

Знания относно:

1. Структурата и функциите на здравеопазвателната система;
2. Основните икономически постановки, приложими в здравеопазването;

3. Основните икономически проблеми на здравната система и начините на тяхното определяне и решаване;
4. Статистически методи, приложими за обработка на здравно-икономическа информация;
5. Методите за икономическо планиране и прогнозиране;
6. Методи за стратегическо и оперативно планиране;
7. Специфика на икономическото управление в условията на здравноосигурителна система;
8. Планиране на необходимите финансови средства за дейността на лечебните заведения;
9. Технологии за икономическа оценка на конкуриращи се управленски алтернативи;
10. Интерпретиране на базови икономически данни и разпределението на ресурсите в здравеопазването.

Умения и компетенции:

1. Да анализират икономически здравни проблеми и разработват алтернативи за тяхното решаване; да оценяват алтернативите и да аргументират избора на оптимална алтернатива в съответствие със здравната политика, наличните ресурси и ефективността на използването им;
2. Да разпределят ресурсите в зависимост от потребностите и приоритетите на здравната политика;
3. Да ползват и създават икономическа информация за нуждите на икономическото управление;
4. Да разработват икономически анализи – комплексни и целеви;
5. Да провеждат целеви проучвания за оценка ефективността на здравната система;
6. Да познават базови програмни продукти за събиране и съхранение на информация и за анализ на събраната информация;
7. Самостоятелно и в екип да решават здравно-икономически проблеми.

6. Конспект за държавен изпит за специалност

1. Характерни особености на икономическия начин на мислене
2. Основни принципи и разлики между медика и икономиста за висока здравна ефективност

3. Икономическата наука. Икономиката като практическа дейност. Икономика на здравеопазването.
4. Основни исторически моменти от развитието на икономическата теория и икономическата наука. Икономически школи.
5. Основни икономически понятия и категории. Основни икономически закони.
6. Ролята на държавата в стопанския живот
7. Макроикономическа политика: цели, проблеми и инструменти
8. Измерители на макроикономическата активност
9. Икономическа категория „Пазар“. Търсене, предлагане, цени.
10. Икономическа динамика
11. Търсене и предлагане в здравеопазването. Специфични особености на пазара в здравеопазването.
12. Икономиката на здравеопазването като научна дисциплина. Зависимост между състоянието на стопанската система и системата на здравеопазването.
13. Система на националните сметки. Национални здравни сметки.
14. Ресурси на здравеопазването. Работен потенциал.
15. Финансиране на здравеопазването. Форми на финансиране – описание и сравнителен анализ.
16. Цени и такси в здравеопазването
17. Заплащане на труда в здравеопазването
18. Икономически анализ в здравеопазването (на търсенето, на обръщаемостта, на предлагането, на разпределението, на използваемостта – показатели)
19. Анализи: минимизиране на разходите; разход-ефективност; разход-ползност; разход-полза
20. Ефективност на здравеопазването. Видове: медицинска, икономическа, социална.
21. Приоритети в здравеопазването. Икономическа стратегия в здравеопазването.
22. Стратегическо и оперативно планиране
23. Финансов мениджмънт на здравните организации. Показатели и методи за комплексна оценка на финансовата стабилност.
24. Инструменти и цели на финансовия анализ в здравеопазването
25. Методики за финансиране на здравни дейности. Клинични пътеки. Диагностично-свързани групи.
26. Управление на приходите в здравеопазването. Стратегии за повишаване на

приходите.

27. Същност и класификация на здравните разходи. Фактори за нарастването им.
28. Контрол върху икономическата дейност в здравеопазването. Видове икономически контрол: външен и вътрешен.
29. Икономическо управление на медицинските дейности. Институция в здравеопазването. Институционално развитие.
30. Обществено здраве. Показатели за оценка.
31. Международно здравно сътрудничество. Световна здравна организация.
32. Здравеопазването като система. Структура и функции на здравната система в България.
33. Потребности на населението от медицинска помощ
34. Промоция на здравето и профилактика на болестите. Доказателства, базирани в клиничната медицина и здравеопазване.
35. Организация и управление на първичната медицинска помощ. Финансиране на първичната медицинска помощ.
36. Спешна медицинска помощ. Същност, организация и насоки в развитието.
37. Болнична медицинска помощ. Анализ и оценка на дейността на болницата.
38. Болничен продукт: същност и измерители. Продукт "здраве": измерители. Продукт "дейности": измерители.
39. Лекарствена политика. Актуални проблеми на лекарствоснабдяването.
40. Статистически проучвания. План – програма и етапи на статистическото проучване.
41. Изчерпателни и репрезентативни статистически наблюдения
42. Епидемиологични проучвания. Методи и приложение в управленската дейност.
43. Управление на информационните ресурси в здравеопазването
44. Информационните технологии и комуникациите в здравеопазването – предизвикателство на XXI век
45. Болничните информационни системи – инструмент за ефективно икономическо управление
46. Моделиране на процеси и явления в здравеопазването
47. Маркетингови стратегии в здравеопазването